

ಈ ಕೆಲಸ ಆಗಬೇಕೆಂದರೆ, ಕತ್ತಲಾದ ಬಳಿಕ ಬೇರೊಬ್ಬ ಗೆಳೆಯನ ಬಳಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತೇನೆಂದೂ, ನಾನು ಅವನೊಡನೆ ಮಾತಾಡಬೇಕೆಂದೂ ಜಗ್ಗೂ ಹೇಳಿದ. ನನ್ನನ್ನು ಒಂದು ಮೋಟಾರಿನಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು, ಯಾವಯಾವುದೋ ಇಕ್ಕಟ್ಟಾದ ಓಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡಿಸಿದರು... ಕೊನೆಗೊಂದು ಮನೆ ತಲುಪಿ, ಲಿಫ್ಟ್ ಮೂಲಕ ಒಂದು ಕಟ್ಟಡದ ಮೇಲಂತಸ್ಸನ್ನು ತಲುಪಿದವು.

ಕೆಲವು ನಿಮಿಷಗಳ ನಂತರ, ನನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆಂದೂ ಕಾಣದಂಥ ವಿಚಿತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಹೊರ ಬಂದ. ಚೀನಾದ ಕ್ರೈಂ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಂದ ಎದ್ದು ಬಂದವನಂತಿದ್ದ ಅವನು ಯಾವುದೋ ಸಣ್ಣ ಚೀನೀ ರಾಜಮನೆತನದಿಂದ ಬಂದವನಂತೆ ಕಂಡ. ಅಥವಾ ಕದ್ದ ಮಾಲುಗಳು, ಚಿನ್ನದ ವಹಿವಾಟು ನಡೆಸುವ, ಕಳ್ಳಸಾಗಣೆ ಮಾಡುವ, ಮಾದಕ ವಸ್ತುಗಳ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅಗಲ ಮುಖದ, ಉಬ್ಬಿದ ಕನ್ನೆಗಳ ಆಸಾಮಿಯಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ.

'ಹಿಂದೂಗಳಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಬೇಕೆನ್ನಿಸಿದರೆ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಿಂದ ತರೋದು?' ಎಂದ ಆತ.

'ಅದನ್ನು ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನ ಕೈ, ಆ ಕೈ ತ್ರಿಯೆಗಳಿಯುವಂತೆ ಹೇಳುವ ಮನಸ್ಸು ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡುತ್ತದೆ; ಯಾವಾಗ ಬೇಕಾದರೂ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳು ಸಿಕ್ಕುತ್ತವೆ. ಬೇಕಾದರೆ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳಿಲ್ಲದೆಯೇ ಹೋರಾಡಬಹುದು' ಎಂದ. ಆತ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಬೈಗುಗಳನ್ನು ಗೋಣಗುತ್ತಾ ಸುಮ್ಮನಾದ. ಅದೇ ರಾತ್ರಿ ನಾವು ಒಂದು ಸೈನ್ ಗನ್, ಕೆಲವು ಕೈಬಾಂಬು ಹಾಗೂ ಮತ್ತಿತರ ಸ್ಫೋಟಕ ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿದವು.

ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಯುತ್ತಲೇ ನಾನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹಿಂದೆ ಸರಿಯುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಮಿತ್ರರು ಆ ಆಯುಧಗಳನ್ನೊಯ್ದು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ವಶಕ್ಕೊಪ್ಪಿಸಿದರು. ನಾನು ಹೊರಗೆ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಹಾಗೆ ನಾನು ಹೊರಗೆ ನಿಂತದ್ದು ಸಂಕೋಚದಿಂದಲೋ? ಅಥವಾ ರಾತ್ರಿಯಾಗಿದೆ, ಇನ್ನೇನು ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಾಗಲಿದೆ, ಈ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀಜಿ ತೀರಾ ಮಾತಾಡಬಾರದೇನೋ ಎಂಬ ಭಾವದಿಂದಲೋ? ಅಥವಾ ನಾಟಕವೊಂದು ಅತಿಭಾವಕತೆಯ ಮೆಲೋಡ್ರಾಮದ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಬಾರದು ಎಂಬ ಆಸೆಯಿಂದಲೋ?

ಆಮೇಲೆ ನಾವು ಕೊಂಚ ಆರಾಮ ಮಾಡೋಣವೆಂದು ಮೋಟಾರಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಜನರಲ್ ಪೋಸ್ಟ್ ಆಫೀಸಿನೆಡೆ ಹೊರಟೆವು. ಅದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಎಂಟು ಮೈಲಿಗಳಷ್ಟು ದೂರವಿತ್ತು. ನಾವು ನಡುದಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ, ಆ ಕೈಬಾಂಬುಗಳು ಯಾವ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಾದರೂ ಸ್ಫೋಟಗೊಳ್ಳಬಲ್ಲವೆಂಬುದು ಹೊಳೆಯಿತು. ನಾವು ವೇಗವಾಗಿ ವಾಪಸು ಹೋದೆವು. ನನ್ನ ಮಿತ್ರರು ಮತ್ತೆ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಕೋಣೆಯ ಒಳಹೊಕ್ಕು ಎಲ್ಲ ಕೈಬಾಂಬುಗಳನ್ನು ನೀರಿನ ಬಕೆಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಟ್ಟರು.'

ಗಾಂಧೀಜಿ 'ನೀವೆಲ್ಲ ತೀರಾ ತರಾತುರಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವಂತಿದೆ' ಎಂದು ನಗುತ್ತಾ ಹೇಳಿದರು:

'ನನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಸೈನ್ ಗನ್ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ!'

ಪವಾಡವೆಂಬಂತೆ ಕಲ್ಕತ್ತಾದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ನೆಲೆಸತೊಡಗಿತು. ಆದರೆ ಪಂಜಾಬ್ ಹೊತ್ತಿ ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತು; ದೆಹಲಿ ಕೋಮುಕ್ಷೋಭೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿತ್ತು. ಅಂದಿನ ಕೋಮುವಾದದ ಭೇಕರ ಮನಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಅನುಭವವೊಂದನ್ನು ಲೋಹಿಯಾ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ:

'ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಮುಸ್ಲಿಂ ಬಾಲಕನೊಬ್ಬ ಬಂದು ನನಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡ. ನನ್ನ ಜೊತೆಗಿದ್ದರೆ ತಾನು ಸುರಕ್ಷಿತನಾಗಿರಬಹುದೆಂಬುದು ಆತನ ಸಹಜ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಗುಂಪಿನ ಜನ ಏನೆಲ್ಲ ಮಾಡಿಬಿಡಬಹುದೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಆ ಎಳೆಯ ಮನಸ್ಸಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೋಪೋದ್ರಿಕ್ತ ಗುಂಪಿನ ಎದುರಲ್ಲಿ ನಾನು ಯಾವ ಲೆಕ್ಕ?

ಆ ಹುಡುಗ ಒಬ್ಬ ಸಹಜ ಮಾನವಜೀವಿಯಂತೆ ಮುಕ್ತವಾಗಿ, ಯಾವ ಪೂರ್ವಲೋಚನೆಯೂ ಇಲ್ಲದವನಂತಿದ್ದ. ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಂಟಿಯಾದ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಹುಡುಗನೊಬ್ಬನ ಸುತ್ತ ಎಷ್ಟೊಂದು ಕೆಂಡಕಾರವ ಜನಜಂಗುಳಿ ಸೇರಬಹುದೆಂಬ ಅರಿವಿದ್ದರೂ, ನನ್ನೊಡನೆ ಅವನು ಬರುವುದನ್ನು ತಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಾವೊಂದು ತಂತೆಕೋರ ಸನ್ನಿವೇಶದತ್ತ ನಡೆದಿದ್ದೇವೆ ಅನ್ನಿಸಿತು; 'ಈಗೇನು ಮಾಡುವುದು?' ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡೆ. ಸರಿ, ಏನಾಗುತ್ತದೋ ನೋಡೋಣ ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಕೊನೆಗೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಭಯ ನಿಜವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತು. ನಮ್ಮ ಕಾರು ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಯಿತು.

ಆ ಬಾಲಕ ತಮ್ಮ ಮನಮರ ಬಿಟ್ಟು ಓಡುತ್ತಿದ್ದ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೂ, ಗಂಡಸರಿಗೂ ಧೈರ್ಯದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದವನಾಗಿದ್ದ. ಸಿಟ್ಟುಗೊಂಡ ಗುಂಪೊಂದು ನನ್ನ ವಾಹನವನ್ನು ಮುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಗುಂಪಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿದ್ದು ಆ ಹುಡುಗನ ತಲೆ. ಹುಡುಗನ ಬಳಿ ಆಯುಧವಿದೆ; ಆತ ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಬಟ್ಟೆಯೊಳಗೆ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬಹುದು ಎಂದು ಗುಂಪಿನ ಜನ ಗದ್ದಲ ಎಬ್ಬಿಸಿದರು. ನಾನು ದೂರ ನಿಂತು, ಆ ಹುಡುಗನನ್ನು ಜಷ್ಟಿ ಮಾಡಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕೆಂಬುದು ಅವರ ಒತ್ತಾಯ. ಅದರ ಪರಿಣಾಮ ಏನಾದರೂ ಆಗಬಹುದಿತ್ತು. ನಾನು ಕಾಂಠಿನ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ನಿಂತು ಗುಂಪನ್ನು ಎದುರಿಸಿದೆ.

'ಯಾರು ನೀನು?' ಎಂದು ಕೆಲವರು ಕಿರುಚಿದರು. 'ಅವನು ಯಾವನಾದರೆ ಏನು?' ಎಂದು ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಕಿರುಚುತ್ತಿದ್ದರು.

'ಲಾಹೋರಿನ ಘಟನೆ ನಡೆದಾಗ ನೀನೆಲ್ಲಿದ್ದೆ?' ಎಂದೆಲ್ಲ ಒಬ್ಬ ಕೂಗಿದ.

'ನಾನು ಬಹುಕಾಲ ಲಾಹೋರ್ ಕೋಟೆಯೊಳಗಿದ್ದೆ. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಲಾಹೋರ್ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಏನೆಲ್ಲ ನಡೆದಾಗ ನೀವೆಲ್ಲಿದ್ದೀ?' ನಾನೂ ಕೊಂಚ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ, ಏರುದನಿಯಲ್ಲೇ ಹೇಳಿದೆ.

ಗುಂಪಿನ ಬಹುಭಾಗ ಸಭ್ಯವಾಗಿತ್ತು; ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಗೌರವದಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು; ಆದರೆ ಅವರೆಲ್ಲ ತೀರಾ ಒಳ್ಳೆಯವರಾಗೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ;

ಮರ್ಯಾದೆಯಾಗಿ ನಾನು ಹುಡುಗನಿಂದ ದೂರ ಸರಿಯಬೇಕು, ಅವರು ಹುಡುಗನ ಮೈ ಜಪ್ತಿ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬುದೇ ಗುಂಪಿನ ಬಯಕೆ. ತಪಾಸಣೆಗಿಂತ ಭಯಾನಕವಾದದ್ದನ್ನು ಅವರು ಆ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಮಾಡಬಲ್ಲರು ಎಂಬುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ, ನಾನು ನಿಂತ ಜಾಗದಿಂದ ಕದಲುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಮೂರ್ಮಾಲ್ಕು ಜನ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಕಾಂಠಿನ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ದೂರ ಸರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು.

ಅದೃಷ್ಟವಶಾತ್ ಈ ಗುಂಪು ತೀರಾ ಕೆಟ್ಟದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ನೋಯಿಸಲು ಬಯಸಿರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು; ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಎಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು; ಮೂರು, ನಾಲ್ಕು ಜನ ಪುಂಡರು ಮಾತ್ರ ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಆ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿದ್ದವರು ಇವನಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಕೆಟ್ಟದ್ದಾಗಲಿ ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಕಾಂಠಿನಿಂದ ಹುಡುಗನನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದಿಡುವಂಥವರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ನನ್ನನ್ನು ಎಳೆದು ಆ ಹುಡುಗನನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾನು ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದೆ; ಹೀಗೆ ಮೂರ್ಮಾಲ್ಕು ಜನ ಪುಂಡರು ಹಾಗೂ ಒಬ್ಬನ ನಡುವೆ ಜಗ್ಗುಟ ನಡೆದೇ ಇತ್ತು.

ಅವರು ಇನ್ನೂ ಕೆಟ್ಟದೇನನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಬಹುದಿತ್ತು; ಆದರೆ, ನನ್ನ ಬಗ್ಗಿನ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟು ಗೌರವ, ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಯಾವುದೋ ಭಾವನೆ, ಅಥವಾ ನನ್ನ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚಳುವಳಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಇವೆಲ್ಲ ನನ್ನ ನೆರವಿಗೆ ಬಂದಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಗುಂಪು ಎಷ್ಟೇ ದೊಡ್ಡದಾಗಿರಲಿ, ಅದು ಎಷ್ಟೇ ಅರಾಜಕವಾಗಿರಲಿ, ಎಷ್ಟೇ ಭಾವೋದ್ರೇಕಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿರಲಿ, ಪೂರ್ವಯೋಜನೆಯಿಲ್ಲದ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಪುಂಡರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆಯೇ ಇರುತ್ತದೆ, ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ನಷ್ಟಿಯ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಎದುರು ಒಬ್ಬ ಒಳ್ಳೆಯವನಿದ್ದರೂ, ಆತ ಒಬ್ಬಂಟಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ನಾಗರಿಕವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅವನು ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಪುಂಡರನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಪಡೆದಿರುತ್ತಾನೆ. ನಾನು ಅಂಥ ಒಳ್ಳೆಯವನೆಂದು ಹೇಳಲಾರೆ! ನನ್ನಂಥವರು ಗಾಂಧೀಜಿಯಿಂದ ಕಲಿತಿದ್ದು ಏನೋ ಒಂದನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಹಾಗೂ ಅದು ಕೇವಲ ಶಬ್ದಗಳ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಉಳಿಯಬಾರದೆಂಬುದನ್ನು!

ಈ ನಡುವೆ, ಬರ್ಮಾದ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ಆಂಗ್ ಸನ್ ಹತ್ತೆಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಸರ್ಕಾರದ ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಲು ಲೋಹಿಯಾ ಯೋಜನೆ ರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆಂದು ನಾಗಪುರದ ಗುಪ್ತಚರ ವಿಭಾಗದವರು ವರದಿ ಮಾಡಿದ್ದರು!

ಲೋಹಿಯಾ ವಿರುದ್ಧ ದೂರು ಹೊತ್ತು ಗೃಹಮಂತ್ರಿ ಸರ್ವಾರ್ ಪಟೇಲ್ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಬಳಿ ಬಂದರು.

(ಸಶೇಷ)